

1950-1960 Arasında Yayımlanan Gazeteler ve Kıbrıslı Türkler

Dr. Orhan TURAN

Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Erzurum.
orhanturann@gmail.com

Özet

1950–1960 arası Kıbrıs sorunun siyasallaştığı dönem olarak bilinir. Zira sorunun ortaya çıkışıyla birlikte Türkiye, Kıbrıs'ta taraf olmaya başladı. İngiltere, Yunanistan ve Türkiye Kıbrıs konusundaki politikaları genellikle birbirine zıt olarak oluştu.

Bu çalışmada yukarıda döneme ilişkin olarak Kıbrıs'ta çıkarılan Türk gazeteleri ele alınmıştır. Kıbrıs Türk basını dönemin atmosferini yansıtmaya çalışması açısından önemlidir. Gazetelerin haber künyesi, içeriği ve yayın politikası hakkında bilgiler çalışmanın ana gayesini oluşturmaktadır. Diğer taraftan gazetelerden yararlanılarak Kıbrıs Türk halkının içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgi verilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, basın, Türkler, ekonomi, siyaset

The 1950-1960 Between Published Newspapers And Turkish Cypriot

Abstract

The period between 1950-1960 is known as the politization of Cyprus problem. Thus, Turkey became a side of this problem with the emergence of it. In addition, the policies of Turkey, Greece and England were different from each other in Cyprus problem.

In this study, Turkish newspapers, which were published in 1950-1960 period, had analyzed. Because Turkish media was important to reflect the mood of this period. In this context, the aim of this study is to analyze the masthead, content and publishing policy of newspapers. On the other hand, socio-economic and socio cultural development of Turkish Cypriots were also analyzed utilizing newspapers in this study. (Bu son cümleyi isterseniz böyle de kullanabilirsiniz: On the other hand, an attempt was made to provide information about the socio economic and socio-cultural development of Turkish Cypriots utilizing newspapers in this study.)

Key Words: Cyprus, the press, Turkey, economics, politics

Giriş

Bilgiye sahip olmak ve onu korumak, haber almak ve haberi vermek insan yaşamının yadsınamaz bir ögesidir. İnsan hafızası tüm bilgileri toplayacak ve koruyacak bir yapıda olmadığı için toplanan bilginin ve haberin kaydedilmesi zorunluluğu doğmuştur. Büyük ölçüde değişmeyen ve kalıcı olan bilgiler zaman içerisinde taşlara, kil tabletlere, papirüslere, parşömene ve kâğıda kaydedilmeye çalışılmıştır. Matbaa ise var olan bilginin kitaplara dönüşmesini kolaylaştırdığı gibi bilginin yayılmasını ve kalıcılığını sağlamıştır. Matbaalar, kişilerin tekelinde kalan haberlerin; gazeteler, dergiler ve tek yaprak halinde topluma ulaşmasını kolaylaştırmıştır.

Basın, toplumun genel düzeni ve genel kuralları içinde yaşayabilen bir kurumdur. Toplumun diğer kurumları gibi basın da içinde yaşadığı ortamdan etkilenir ve

gerektiğinde toplumu da etkiler. Yazılı basın olarak gazete ve dergilerin en önemli özelliği gözle görülebilir, elle tutulabilir metinleri insanlara sunabilmesidir. Basında, basılıp yayınlananlar yarın için dünün tarihi olma niteliğine sahiptirler. Diğer taraftan gazete ve dergiler yayınlandığı devrin tarihi belgeleri olmakla beraber devrinin bir aynası olması görevi ile de günümüze ışık tutmuşlardır.

Kıbrıs'ta 1879'da başlayan Kıbrıs Türk Basım Tarihi 2009 yılı sonuna kadar toplamda 130 yıl devam eden tarihinin incelenmesine dayanmaktadır. 1879 yılında yayımlanmaya başlanan Ümit gazetesi, İngiliz egemenliğinde olan Kıbrıs'ta, ilk Türkçe basının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Ümit gazetesinin çıkarılmasından sonra birçok Türk gazetesi çıkarılmıştır. Ancak Kıbrıs Türk Basının en yoğun olarak faaliyette bulunduğu dönem 1950-1960 arası dönemi kapsar. Bu dönem özellikle Türkiye'nin Kıbrıs ile ilgili politikalarının başlaması önemlidir. Bilhassa Kıbrıs'ta yaşanan Rum-Türk çatışması bu dönemki basının ana mevzusu olmuştur. Diğer taraftan 1950-1960 yılları arasındaki dönemde Milliyet gazetesinin yayına başlamasıyla süreç 1960 yılına kadar bir çok gazetenin yayın hayatına başlamasıyla devam etmiştir.

Siyaset-Kültür-Sanat

Milliyet

İlk sayısı 14 Temmuz 1950'de çıktı. Sahibi ve Başyazarı M. Zeki Milyalızâde olan Milliyet gazetesi günlük olarak yayımlandı¹. Lefkoşa'da M. Fikri Basımevi'nde iki sayfa ve küçük boy olarak okurlarıyla buluştu². Pazar ve perşembe günleri dışında yayınlanan gazete kendini "*Türk toplumunun çıkarlarına açıkça hizmet etmeyi*" benimsedi. 1 Pence'den satışa sunulan gazetenin baskı sayısı 500 adet olarak kayıtlıydı³.

2 Eylül 1950 tarihli 38'inci sayısında; daha önceki sayılarda başlık altında "*Günlük Müstakil Siyasi Gazete*" yazan ifade değişmiş yerine "*Pazartesi ve Perşembe'den başka her gün çıkar. Müstakil Siyasi Gazetedir*"⁴ ifadesi gelerek haftada beş kez yayımlanmaya başladı. Milliyet gazetesi; Atatürkçü ve onun devrimlerine bağlı, tarafsız, bağımsız, Kıbrıs Türklerinin çıkarlarını ön planda tutan bir yayın politikası izledi. Akılcı ve sağduyulu bir muhalefetin gerekliliğine inanmış ve bunun örneğini verdi. İlhak girişimlerine ve sömürge yönetiminin ayrımcı tutumuna karşı çıktı⁵. Milliyet'in elde

¹ **Guide To The Cyprus Press**, s. 81; Sabahattin İsmail, "*Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi*", Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 29.

² Servet Sami Dedeçay, **Kıbrıs'ta Enformasyon veya Sözlü Basım**, Gelişim Ofset, Lefkoşa, 1988, s. 68.

³ **Guide To The Cyprus Press**, s. 81.

⁴ Sabahattin İsmail, "*Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi*", Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 33.

⁵ Sabahattin İsmail, "*Kıbrıs Türk Basımında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi*", Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 33.

edilebilen son yayını 6 Ekim 1950 tarihli 61⁶ sayıydı. Ancak 1951 içerisinde yayın hayatını noktaladı⁷.

Memleket

İlk sayısı 14 Kasım 1950’de yayımlanmış olan günlük gazetedir⁸. “*Memleket, Siyasi Müstakil Gazete*”⁹ adıyla neşredildi. “*Her Şeyin Üstünde Memleket Var*” şiarıyla çıkan Memleket gazetesinin Kurucusu Hikmet Afif Mapolar, Başyazarı da Muzaffer Aktuğlu’dur¹⁰. Gazetenin Sahibi olan Hikmet Afif Mapolar anılarında Memleket’in yayına başlamasını şöyle anlatmaktaydı:

“*Basın Kanunu’nda değişiklik olduğundan izinsiz gazete çıkarılmaya başlanmıştır. Yalnız gazeteyi yayınlatabilmek için hükümet adına kefil göstermek ya da 500 Kıbrıs lirası yatırmak gerekiyordu. Gazetenin kefil de Ahmet Muzaffer Gürkan olmuştur. Mektupla başvuru yapılmış ve yanıt alınmadan da yayına başlanabildiğinden gazete haftada iki kez olmak üzere yayına başlamıştır*”¹¹ demekteydi.

Haftada iki kez yayınlanan Memleket gazetesinin başyazarlarını Ahmet Muzaffer Gürkan “*Muzaffer Aktuğlu*” takma adı ile yazdı. H. Afif Mapolar da “*fıkra*” ve “*deneme*” türündeki yazılarıyla okurlarının karşısına çıktı¹². Memleket gazetesinin amacı şöyle özetlenebilir: “*Bağımsız gazetecilik işlevini yerine getirmek, Partiler üstü birliğin sağlanmasına uygun bir ortam hazırlamak, Statükoculara ve Enosisçilere karşı savaşım verip Kıbrıs’ın Türkiye’ye bağlanmasına katkıda bulunmak*” idi¹³.

Memleket, 29 Ocak 1951’de haftalık olarak yayımlandı. Gazete Rumların Enosis fikrine karşı “*Türkiye ve Sadece Türkiye*” şiarı altında Türkiye ile Kıbrıs’ın birlikteliği amacını tanıtmaktadır. Kıbrıs’ın politik geleceği ile ilgili konularda Türk Toplumunu arasındaki birliği sağlamaya gayret etmiştir¹⁴.

⁶ Sabahattin İsmail, “*Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi*”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987, s. 33.

⁷ Dedeçay, **Kıbrıs’ta Enformasyon...**, II, s. 68; Cemalettin Ünlü, **Kıbrıs’ta Basın Olayı**, Basın-Yayın Genel Müdürlüğü, 1981, s. 110.

⁸ **Guide To The Cyprus Press**, No. 2/1951.

⁹ Harid Fedai, “*50’lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, **Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1**, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005, s. 325.

¹⁰ Harid Fedai, “*50’lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, s. 325.

¹¹ Hikmet Afif Mapolar, **Kıbrıs Güncesi, I**, Galeri Kültür Yayınevi, Lefkoşa, 2002, s. 90.

¹² Mapolar, **Kıbrıs Güncesi, I**, s. 90.

¹³ Harid FEDAI, “*50’lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket*”, s. 325.

¹⁴ **Guide To The Cyprus Press**, No. 2/1951.

11 Haziran 1951 tarihli 75 numaralı sayılı Memleket eldeki son sayı olup, herhangi bir yerinde artık çıkmayacağına dair açıklama olmamakla birlikte yayın hayatı sona erdi¹⁵. Lefkoşa’da yayınlanan gazetenin baskı sayısı 500 adet olarak kaydedildi. Kıbrıs Sömürge Yönetimi’nin hazırladığı “*Guide To The Cypruss Press*” raporu Memleket gazetesinin 18 Haziran 1951’den itibaren yayınlanmadığını not düştü¹⁶.

Bozkurt

İlk sayısı 26 Ekim 1951’de yayımlandı. Lefkoşa’da, Bozkurt Basımevi’nde çıkan Bozkurt gazetesinin sahibi ve başyazarı Cemal Togan’dır¹⁷. Bozkurt’un yayın amacı ve politik çizgisi gazetenin Müdür ve İmtiyaz Sahibi Cemal Togan tarafından “*Çıkarken*” başlığı altında şu şekilde açıklanmıştır: “...*Halkın malı olan Bozkurt, halkın ihtiyacından doğan bir gazetedir. Onu yaşatmak ve öldürmek yine halkımızın elindedir. Bizim gazetecilikte takip edeceğimiz yol ciddiyet ve dürüstlüktür. Bunu kendimize şiar edinerek işe başlamış bulunuyoruz. Bilmeden ve istemeden bazı hatalara düşmemiz ihtimali her zaman mümkün olabilir. Bu gibi hallerde, bizi ikaz veya samimi olarak tenkid edenlere şimdiden aleni olarak teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Bizim yazılarımızda hiç kimsenin şahsını istihfaf eden tek bir cümleye rastlamanız kabil olmayacaktır. Bizim tenkitlerimiz samimi olacak ve katiyetle hakikate dayanacaktır. Gazetemizi hiçbir vakit kirliliğe teslim etmeyecek, kin ve garez mahsulü yazılara sütunlarımızda yer vermeyeceğiz. İyi niyetle yazılmış ve cemaati ilgilendiren yazılar kimin tarafından yazılmış olursa olsun memnuniyetle neşredilecektir. Bozkurt neşriyat sahasına yepyeni projeler ve çok büyük tasavvurlarla atılmış bulunuyor. Bu tasavvurlarımızı tahakkuk ettirmek için her türlü imkânlarla sahip bulunmaktayız.*

Kıbrıs Türk gazeteciliğinde yapmayı düşündüğümüz inkılâbı başaracağımıza inanıyor ve katiyetle söylüyoruz. Katiyetle söylüyoruz çünkü evvela gazetenin dizilip ve basılması için gereken personel ve teknik vasıtaya malik bulunmaktayız. Aynı zamanda gazetenin yazı hususunda zenginlik ve fevkaladeliğini temin edecek münevver bir zümre şimdiden etrafımızda yer almış bulunmaktadır... Adanın her tarafında Türk muhbirlerimiz mevcut olduğu gibi İstanbul, Ankara ve Türkiye’nin diğer büyük şehirlerinde muhabir arkadaşlarımız bulunmaktadır”¹⁸ ifadelerini kullanmaktaydı.

Gazetenin yazarlarından Kerem Sel “*İlk Gün*” yazısında, Bozkurt’un amaçlarını şöyle izah etmekteydi: “... *Bozkurt’un esas gayesi her meselede doğruyu ve haklıyı müdafaa etmek; yanlış ve kötüye karşı mücadeleye girişmektir. Bozkurt bütün gayretini ve emeğini, halkın tarafsız bir Türk gazetesine olan ihtiyacını her alanda ve azami*

¹⁵ Harid Fedai, “50’lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket”, s. 342.

¹⁶ **Guide To The Cypruss Press**, s. 2.

¹⁷ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı:1.

¹⁸ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

derecede karşılamak yönünde severek feda etmeye çalışacaktır. Bozkurt'un daha henüz çıkmadan önce halkın sevgisini kazanmış olduğunu müşahede ettik. Bu hepimiz için teşvik edici; kuvvet vericidir. Bozkurt gördüğü sevgiye layık olmaya ve halkın tam bir itimadını kazanmaya azmetmiş bulunmaktadır. Türk tarih ve edebiyatında milli bir sembol olarak da bozkurtların neslinden olan Kıbrıs Türkü arasında daima sevgi ile anılması samimi dileğimizdir...Kıbrıs Türk tarihine de Bozkurt'un halkımıza hizmet yolunda her türlü fedakârlığı ve gayreti gösteren bir gazetesi adı olarak şerefle geçmesini candan temenni ediyoruz”¹⁹ yazmaktaydı.

Gazetenin ilk nüshasında Mustafa Özker Yaşın imzasıyla yayınlanan “*Tarihimizde Üç Bozkurt*” başlıklı yazısıyla gazetenin böyle bir adı almasının bir başka gerekçesi ve adın Türk kültüründeki önemine atfetmekteydi²⁰. Bozkurt yayınlandığı ilk sayısında, gazetenin yayınlanma nedenlerini izah ettikten sonra Kıbrıs Türk Toplumunda basın yani gazetenin ne kadar önemli olduğunu anlattığı, özellikle Rum basınıyla olan davanın anlatılması mesabesinde takip edilen yoldaki rekabet açısından Ahmet Cemal Gazioğlu'nun imzasıyla “*Dinmeyen Ağrımız Aradaki Fark*” adlı yazısında şunlara değinmişti:

“... Her gün bir buçuk kuruş vererek alacakları kendilerinden olan bir gazete her türlü maddi ve manevi fedakârlığı göze alarak sırf halka faydalı olabilmek onların hak ve hürriyetlerini korumak, haklı seslerini ve şikâyetlerini gereken makama duyurabilmek için çıkmaktadır. Her gün verilecek olan bir gazete parası çok az fakat çok manalıdır. Bilhassa Kıbrıs Türkleri için bu mana çok daha büyüktür. Zira biz Kıbrıs Türkleri bu ada üzerinde bir ölüm kalım mücadelesi içerisindeyiz. Kıbrıs'taki Rumlar bizi idare etmek, emirleri altına almak ve Türk olan bu adayı Yunanistan'a ilhak ettirebilmek için canla, başla hem de yorulmadan, bıkmadan çalışıyorlar, didiniyorlar... Rumların ilhak için bütün bu çalışmalarını akamete uğratmak ve Kıbrıs Türklerini müdafaa etmek Kıbrıs Türk Halkının dili olan Kıbrıs'taki Türk gazetelerine düşer... Fakat ne yazık ki gazetelerimizin satış miktarı Rumların gazetelerine nispetle çok hem de çok azdır.

Rumlar ilhak için çalışan gazetelerini okuyorlar, destekliyorlar. Hâlbuki bizlere gelince sesimizi dünyaya duyurmak, Rumlara karşı haklarımızı korumak ve İngilizler Kıbrıs'tan bir gün çekilirse bu güzel adanın asıl sahipleri olan Türkiye Cumhuriyeti'ne verilmemesi hususunda çalışan, makaleler yazan ve sosyal kültürel dertlerimizi, isteklerimizi ve haklarımızı Hükümete duyuran gazetelerimizi pek azımız alıp okuyor. Pekâlâ, amma halkımız gazete alıp okumazsa Kıbrıs'taki Türk gazeteleri nasıl çıkabilir, nasıl yaşayabilir? Kıbrıs Rumlarını bu konuda da örnek almamız gerekiyor.

¹⁹ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

²⁰ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

Kıbrıslı bir Rum işçisi sabah işine gideceği zaman yarım ekmeğe, biraz peynir veya zeytin satın alırken bir de gazete almayı unutmaz. Paydos vakti yemeğini yer yemez gazetesini çıkarır ve okumağa başlar... O gün herhangi bir sebeple gazete alamamış olan arkadaş, tenezzül edip de ver ben de okuyayım demez. Benim de 60 param var. İşten kurtulunca alır okurum der. Ve öyle yapar. Fakat bizler için vaziyet tamamıyla aksidir. Bir kişi bir gazete alırsa on kişi okur...Kıbrıs Türk halkı; Rum baskısı altında ezilmek istemiyorsan seni daima koruyacak olan Türk gazetelerini destekle satın al ve oku...”²¹ ifadeleri kullanılmıştır.

Önce iki ile dört sayfa arasında değişen ve büyük boy olarak düzensiz çıkmaya başlayan Bozkurt gazetesi daha sonra sekiz ile oniki sayfa arasında değişen küçük boy bir gazete olarak yayınlanmıştır. Sadi Togan, Ahmet Tolgay, Eşref Çetinel, Mustafa Afşaroğlu, Ahmet Alper, Bozkurt gazetesinin yazarları arasındadır.

Bozkurt gazetesi, 26 Ekim 1951'den 12 Ağustos 1957'ye kadar haftalık olarak yayınlanmış olup bu tarihten itibaren 1985 seçimlerine kadar günlük; 1985'ten 1 Aralık 1986'ya kadar haftalık olarak yayınlanmış, bu tarihten 1987'ye kadar ise günlük olarak yayınlanan Bozkurt gazetesi; Kasım 1987'den 13 Ağustos 1988'e kadar haftalık olarak yayın hayatını noktalamıştır²².

Bozkurt gazetesi, 3 Temmuz 1958 tarihli sayısında koyu ve büyük puntolarla verdiği “*Leymosun'da²³ Kanlı Çarpışmalar Oldu*” başlığını kullanarak haberi okuyucularına manşet haber olarak vermiştir. Manşet haberin hemen altında da koyu ve büyük puntolarla şu başlıklara yer verilmiştir: “*Dün Leymosun'da EOKA tarafından bir Türk'ün vurularak ağır surette yaralanması üzerine cemaatler arasında çarpışmalar olmuş ve bu çarpışmalar neticesinde bir Rum bıçaklanmıştır. Emniyet makamları müdahale ederek hemen sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir...Bu hadiseler üzerine cemaatler arasında bazı kargaşalıklar çıkmış ve bir Rum bıçaklanarak yaralanmıştır... Kargaşalıklar esnasında Rumlar tarafından Türklere dört petrol bombası atılmışsa da insanca bir kayıp mevcut değildir. Bunun üzerine çarpışmalar daha da genişlemiş ve nihayet askeri makamlar müdahale etmek zorunda kalarak kargaşalıkları yatıştıramamış ve sokağa çıkma yasağı ilan etmek zorunda kalmıştır. Leymosun Türk liderleri Leymosun'daki son olaylar ışığında Kıbrıs valisine telgraflar çekerek Rum belediye başkanlarının Rumları Türklere aleyhine kışkırtan beyanatlarını protesto ettiler ve Kıbrıs Türkü'nün mal, can ve namusunu ancak Taksim'in koruyabileceğini valiye bir*

²¹ **Bozkurt**, 26 Ekim 1951, Sayı: 1.

²² Dedeçay, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 68.

²³ Günümüzde Kıbrıs Rum Kesimi'nde bulunan Limasol kenti.

*defa daha hatırlatmışlardır*²⁴ haberiyle Rum saldırıları ve çatışmalar gazete tarafından ele alınmaktaydı.

Bozkurt gazetesi, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte adaya ayak basan Mehmetçiği büyük bir coşku ve sevinç içerisinde manşet haber yaparak 16 Ağustos 1960 tarihli yayınında sütunlarına taşımıştır. Büyük ve koyu puntolu başlıklar kullanan gazete, haberi okuyucularına şöyle duyurmuştur:

*“Cumhuriyetin kahraman koruyucuları Hoş Geldiniz, hürriyet barış ve güvenliğimiz size emanettir. Bu topraklar sizinle bir kere daha vatanlaşıyor. 120.000 kişilik Türk kitlesi olarak sizi bağrımıza basmanın heyecanı içindeyiz ”*²⁵ başlıklarını kullanan gazete haberin ayrıntılarını da şöyle vermiştir: *“Birlik, Kıbrıs'a hareketinden önce İskenderun Atatürk Anıtı'na çelenk koyduktan sonra halkın coşkun tezahüratıyla uğurlanmıştır. Bugün öğle vakti Türk ve Yunan askeri birlikleri aynı zamanda adaya varacaklardır...Askeri birlikler karaya çıktıktan sonra Türk birliği Mağusa'nın kuzeyine, Yunan birliği de komiserlik binası önüne toplanacak ve askeri taşıtlarla Lefkoşa'ya hareket edeceklerdir. Vatandaşlarımız Mehmetçiği milli kıyafetleriyle karşılamak için tertibat almışlardır. Bugünkü İstiklâl günü dolayısıyla Lefkoşa'nın Türk kesimi Türk Bayrakları ve milli renklerle süslenmiştir...Bugün Türkiye'den Kıbrıs'a gelmesi beklenen Türk birliği, Türk toplumu arasında büyük bir heyecan yaratmıştır... Türk askerlerinden bir grup, Kıbrıs Türk Birliği Komutanı Albay Turgut Sunalp'in²⁶ komutası altında, Evkaf bahçesindeki Atatürk büstüne gidecek ve çelenk koyacaktır ”*²⁷ ifadeleriyle, Türk askerine gösterilen ilgiyi ve birliğin istikameti hakkında bilgi vermiştir. Haber büyük boy bir Mehmetçik resmiyle verilmiştir. Mehmetçik'in bir ayağı Türkiye haritası üzerinde diğer ayağı da Kıbrıs haritası üzerinde yer almış ve sağ elinde silahıyla birlikte arka planda da ay-yıldızlı bayrakla süslenmiştir.

Bozkurt, Türk askerinin Kıbrıs'a gelişini *“Bozkurt Görüşü”* başlığı altında ele aldığı başyazıda da şöyle değerlendirmiştir: *“Üç yüz seksen dokuz yıl sonra şanlı Mehmetçiğin gölgesi Kıbrıs ufuklarına bir kere daha düşmüştür. 1 Temmuz 1570 sabahı Piyale Paşa'nın komutası altında Limasol'a çıkarma yapan Osmanlı Donanması, Kıbrıs seferi Başkomutanı Lala Mustafa Paşa'nın 1 Ağustos 1571'de Mağusa'yı zaptedmesiyle Kıbrıs'ın fethini tamamlamış ve muzaffer olarak İstanbul'a dönmüştür. Kıbrıs'ın Türklere vatan olduğu o mutlu günün üzerinden dört asra yakın bir zaman geçmiştir. O tarihten bu yana ada Anadolu'nun bir parçası haline gelmiş ve Türklük dünyasının üstüne titrediği bir ülke olmuştur. Üç asırdan fazla süren Türk İdaresi esnasında Kıbrıs*

²⁴ **Bozkurt**, 3 Temmuz 1958, Sayı: 777.

²⁵ **Bozkurt**, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1554.

²⁶ 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden sonra çok partili siyasi hayata geçilince Milliyetçi Demokrasi Partisi'ni kurmuştur.

²⁷ **Bozkurt**, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1554.

Türk ruhunun ve Türk zekâsının yarattığı eserlerle bezenmiştir. Türkiye ve onun bir parçası mesabesinde bulunan Kıbrıs Türkleri idealini benimsemiş ve bu uğurda savaşımaya azmetmiştir. Bugün Kıbrıs'a ayak basacak olan Mehmetçikler bu memlekette barışın ve kardeşliğin bekçiliğini yapacaklar ve ada halkların huzur ve emniyetini garanti altına alacaklardır. Kıbrıs, bugün yeni bir devre giriyor. Artık bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin vatandaşıyız. Kendi kendimizi idare edeceğiz. Başlarımız her zamankinden diktir. İstikbale güvenle bakıyoruz. Çünkü zaferlerin şanlı kartalı kahraman Mehmetçik aramızdadır”²⁸ ifadeleriyle bu tarihi olayı yorumlamıştır.

20 Temmuz 1974 “*Mutlu Barış Harekâtı*”ndan sonra ilk kez 25 Temmuz 1974’de yayınlanmaya başlayan Bozkurt, harekâtı büyük puntolu koyu ifadelerle manşet haber olarak sütunlarına taşımıştır. Gazete haberi okuyucularına şöyle duyurmuştu:

“Bir asırlık Hasret Bitti” büyük başlığını kullanan gazete hemen bu başlık altında “Başbakan Bülent Ecevit, Kıbrıs Türkü’nün Özgürlüğüne Kavuşmasının Türk Milletini Mutlu Kıldığını Belirtti”²⁹ ifadelerine yer vermiştir. Gazete bu başlıkların altında da haberi şöyle özetledi: “Bir asırlık hasret artık bitmiştir. Kıbrıs Türkü bir daha karanlık günlere dönmek üzere aydınlığa kavuşmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin kahraman mensupları tarafından büyük bir başarı ile gerçekleştirilen müdahale, Kıbrıs Türkü’nün hasretini çekmekte olduğu özgürlüğü de beraber getirmiş bulunmaktadır. Kıbrıs Türkleri bugün onları bağrına basmanın büyük sevinci içinde bir asırlık hasreti gidermeye çalışmaktadır. Sevincimiz büyük mutluluğumuz sonsuzdur...”³⁰ ifadeleri kullanılmıştır.

Bozkurt gazetesi 16 Ağustos 1974 tarihli sayısında Barış Harekâtının ikinci safhasını da sütunlarından okuyucularına koyu ve büyük puntolu başlıklarla şöyle duyurmuştur: “*Rum Askerleri Kaçacak Yer Arıyorlar*”, “*Mehmetçik Mağusa’da*” ve “*Omorfo ve Trikimo Deniz Üssü de Kıbrıs Türk Barış Ordusu’nun Eline Geçti*” ifadeleri alt alta sıralandıktan sonra haberin ayrıntıları şöyle verildi: “*Barış Harekâtı’nı dün de sürdüren Kıbrıs Türk Barış Ordusu akşam üzeri Mağusa’ya girmiştir. Mehmetçik, Mağusa surlarını aşarak Türk mücahidi ile kucaklaşırken, Girne bölgesinde yıldırım harekâtı yapan birliklerimiz de Omorfo’yu ele geçirmiştir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin hava ve topçu atışıyla desteklenen askerlerimiz, mayın tarlalarını büyük bir cesaretle aşmışlar, düşmanın direnme noktalarını teker teker bertaraf etmişlerdir. Serdarlı bölgesinden sonra özgürlüğüne kavuşan Mağusa Türkü bayram yapmaktadır. Önüne çıkan bütün engelleri bir sel gibi aşan Türk barış kuvvetleri, Mağusa’ya varışında günlerden beri kahramanca direnen mücahitlerimiz ve halkımız tarafından karşılanmışlar, kucaklanmışlar, birbirini kutlamışlardır. Doğu yönündeki harekâta dün ayrıca Trikoma*

²⁸ Bozkurt, 16 Ağustos 1960, Sayı: 1554.

²⁹ Bozkurt, 25 Temmuz 1974, Sayı: 8139.

³⁰ Bozkurt, 25 Temmuz 1974, Sayı: 8139.

yakınındaki Boğaz Deniz Üssü de elimize geçmiştir. Türk Deniz Kuvvetlerine bağlı muhripler, harekât sırasında Trikomo deniz üssünü bombalamışlardır. Zırhlı birliklerimiz tarihi Mağusa surlarına ulaştıklarında direnmeleri kırılan RMM askerleri büyük bir panik ve moral bozukluğu içinde kaçışmaktaydılar. Türk Deniz kuvvetlerine bağlı muhripler, Girne'nin doğu bölgesindeki hareket süresince birliklerimizin taarruzunu kıyıda ateşle desteklemişlerdir³¹ ifadeleri yer almıştı.

15 Kasım 1983'de kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanını Bozkurt, 16 Kasım 1983 tarihli yayınında, büyük ve koyu puntolarla “ARTIK BAĞIMSIZIZ” başlığını kullanarak okuyucularına duyurmuştur. Bu tarihi olay “Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Bağımsızlık Bildirisi Federe Meclis'te Oybirliği ve Alkışlarla Onaylandı” alt başlığından sonra haberin ayrıntıları şöyle verilmiştir: “Kıbrıs Türk Toplumunun yazgısını belirleyecek tarihi karar alındı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşu dün meclis tarafından kabul edildi. Kuzey Türk Federe Meclisi saat 9.00'da yaptığı olağanüstü toplantıda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ve Bağımsızlık Bildirisi'ni oybirliğiyle onayladı...”³² haberi fotoğraflarla birlikte verilmiştir. Bozkurt, 9 Aralık 1990 tarihli 14.050 sayı numarası ile ekonomik sorunlardan dolayı yayın hayatını noktaladı³³.

Vatan

24 Mart 1952'de ilk sayısı neşredilmiştir. Başlık adının altında “Ey Vatan Gözyaşların Dinsin” sözleriyle çıktı. Haftalık Türkçe gazete olan Vatan, pazartesileri yayımlanmıştır³⁴. Vatan gazetesinin Sahibi Kemal Deniz, Yazı İşleri Sorumluları Ahmet Gazioğlu ve Altan Yavuz'dur. Gazetenin Başyazarlığı'nı da Ahmet C. Gazioğlu yapmıştır. Kemal Deniz'in Ateş gazetesinde yazıları çıkarken Vatan'da yazı yazmamıştır. Lefkoşa'da, M. Fikri Basımevi'nde dört sayfa ve küçük boy olarak neşredilmiştir³⁵.

Kıbrıs'ta İngiliz Sömürge yasalarına göre gazete çıkarmak için belirli bir miktar para ödemek şartıyla Sömürge Yönetimi'nden gazete çıkarma hakkı elde edilebiliyordu. Kemal Deniz'in yayımladığı Ateş gazetesi için almış olduğu bir imtiyaz hakkı vardı. Ateş gazetesi 1951-1952 yıllarında kapandığından mevcut imtiyaz başka bir gazete için kullanılabilirdi. Böylece Ahmet Gazioğlu yayınlarına son vermiş olan Ateş gazetesinin imtiyaz hakkı ile Vatan adında bir gazete yayımlamak konusunda Kemal Deniz ile

³¹ Bozkurt, 16 Ağustos 1974, Sayı: 8161.

³² Bozkurt, 16 Kasım 1983, Sayı: 11269.

³³ Bozkurt, 9 Aralık 1990, Sayı: 14.050.

³⁴ İsmail, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 275.

³⁵ İsmail, Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar, s. 275-277.

anlaşmaya varmış ve gazeteyi neşretmiştir³⁶. Gazetenin yazarları arasında köşeleri ve takma adla yazan imzalar şöyleydi: Nejat Konuk “Bir Fıkra”, Yavuz (Mustafa Kâzım Bedevi) “*Bu da benden*”, Altan Yavuz “*Haftanın Aynası*”, Serap Gönül, Doğru Söz, Süleyman Nazif, Saruhanoğlu, Tevfik Fikri Beydoğan “*Konuşmalar*”³⁷ idi.

Bir fikir gazetesi olan Vatan yayın yaşamında Enosis’e karşı mücadele vermiş, Kıbrıs Türkü’nün kalkınması için çaba sarfetmiş, köylünün çıkarlarını savunmuş, yayımlanan Türk gazeteleri gibi Atatürk’ü kendisine rehber edinmiş, Türkiye’ye bağlı kalmış ve Ada Türklüğü’nün çıkarlarını korumuştur. 30 Haziran 1952 tarihli 14 numaralı nüshası ulaşılabilen son yayın olmasına rağmen gazetenin bir yıl daha neşredildiği tahmin edilmektedir³⁸.

Köylü

İlk sayısı 4 Haziran 1954’de neşredilen Köylü gazetesinin Sahibi Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği adına Kemal Deniz’dir. Haftalık olan gazete, “*Bitaraf, Siyasi, Halk Gazetesi*” adıyla cumaları neşredilmiştir. Lefkoşa’da, M. Fikri Basımevi’nde dört sayfa ve küçük boy olarak yayımlanmıştır³⁹. Gazetenin yazarları arasında; Kemal Deniz, Bener Hakkı Hakeri, Özel R. Kansoy, Erdoğan Malyalı, Numan Ali Levent, Şinasi Tekman, Orhan H. Kâhya, M. Turgut, Hüsamettin Haktanır, N. Murat, Muammer Gökkaya bulunmaktaydı⁴⁰.

Köy sorunlarına ağırlık veren bir gazete olan Köylü, Kıbrıs Türk Çiftçiler Birliği’nin yayın organı olup önceleri her hafta cuma günleri çıkmış, daha sonra da yine haftalık olarak pazartesi günleri neşredilmeye başlanmıştır. Gazetenin ele aldığı konular arasında; üretim sorunları, sportif etkinlikler, dış haberler, imzasız karikatürler yer almıştır. Köylü gazetesi her nüshasında okuyucularına halkın bir sorununu anlatan haberiyle çıkmıştır⁴¹.

Köylü gazetesi, Atatürkçü bir yayın anlayışını takip ederek komünizme karşı olmuş bir gazetedir. Gazetenin yazıları sık sık komünizmi kötüleyen ve eleştiren; Türkler ve Rumlar içindeki komünistleri eleştiren yorumları kaleme almıştır. Komünist felsefeye karşı Atatürkçülüğü ön plana çıkarmıştır⁴².

³⁶ İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 277.

³⁷ İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 277.

³⁸ İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 292.

³⁹ İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 299-300.

⁴⁰ İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 302.

⁴¹ Altay, *Kıbrıs Türk Basın Kaynakları*, s. 23; İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 302.

⁴² İsmail, *Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar*, s. 310.

Nacak

İlk sayısı 29 Mayıs 1959'da Lefkoşa'da yayınlanmıştır. Haftalık olarak neşredilen Nacak gazetesinin Sahibi Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Adına Rauf R. Denктаş idi⁴³. Nacak, ilk nüshasında yayın hayatı boyunca bağlı kalacağı ilkeleri özetle şöyle açıklamıştır: Türk köylüsünü ekonomik, sosyal, kültürel açıdan kalkındırmak ve refah düzeyini yükseltmek, Türk işçisinin haklarını korumak, Kıbrıs Türk Millî Mücadelesi'ne engel olanlara karşı çıkmak ve onlarla mücadele etmek, Rum basını ile savaşım vererek Türk Toplumunun milli şuurunu uyanık tutmaya çalışmak olarak ifade etmekteydi⁴⁴. Rauf R. Denктаş, Fuat Veziroğlu, T. Bayraktaroğlu, Salih Çelebioğlu, H. Tacal, İlder Veziroğlu, Orbay Mehmet; Nacak'ın başlıca yazarları arasındadır⁴⁵.

Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu Adına Nacak gazetesinin Sahibi olan Rauf R. Denктаş, Kıbrıs Türk Mücadelesi ve Kıbrıs Türk basını deyince en önde gelen isimlerden olan Dr. Fazıl Küçük hakkında, gazetenin 27 Kasım 1959 tarihli sayısında bir yazı kaleme almıştır. Ada Türklüğü'nün, Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Muavini için tek aday gösterdiği dönemde yazılan makalede Rauf R. Denктаş, Dr. Fazıl Küçük'ün Kıbrıs Türk Mücadelesi'nde ve basın tarihinde büründüğü lider kişiliğini; Türk Toplumunun hizmetine adanmış olduğunu ve Kıbrıs Türklerinin haklarını Rum ve Sömürge Yönetimi'ne karşı koruduğu gibi işbirlikçilere karşı verdiği mücadeleyi "*Tanıdığım Dr. Fazıl Küçük: İcraatı, ümidi ve imanı ile...*" adlı yazısıyla çıktı⁴⁶.

Nacak gazetesi, 18 Aralık 1959 tarihli yayınında Cumhurbaşkanı Makarios'un "8 Asırdan Sonra Kıbrıs Yunan İdaresine Kavuşmuştur" sözlerini koyu ve büyük puntolarla okuyucularına manşetten duyurmuştur. Ayrıca alt başlık olarak da yine koyu ve büyük puntolarla "Gözümüzü Dört Değil Sekiz Açmalıyız" sözleriyle de Kıbrıs Türk Toplumuna uyarıda bulunmuştur. Rumların kurulacak olan ortak bir cumhuriyete bakışını göstermesi açısından gerçek niyetlerini açığa vuran haber şöyleydi: "*İçinde iki cemaatin yaşayacağı bir devletin başına gelen bir cumhurbaşkanı seçimleri kazanmış olmanın sevinci içinde "8 Asırdan Sonra Kıbrıs Yunan İdaresine Kavuşmuştur" diye avaz avaz bağırırsa; 120 bin kişiden alacağı cevap soğuk bir omuz silkiştir. Dr. Küçük Cumhurbaşkanı Yardımcısı seçildiğinde "81 seneden sonra Kıbrıs, Türk İdaresi'ne kavuşmuştur" diyebilirdi ve bunu söylerken Makarios kadar, belki de ondan daha haklı bir durumda olurdu. Fakat Dr. Küçük, Zürih Anlaşmaları'na uyararak; diğer cemaatin hislerine hürmet ederek böyle bir açıklamada bulunmadı. Makarios şunu bilmelidir ki Kıbrıs'ta ne Rum ne de Yunan İdaresi kurulmamıştır ve kurulmayacaktır. Biz Kıbrıs'ta bir ortaklaşa idare kurmaya razı olduk. Hüsnüniyetle iş birliği yaparak bu Ada'da hür*

⁴³ Nacak, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

⁴⁴ Nacak, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

⁴⁵ Nacak, 29 Mayıs 1959, Sayı:1.

⁴⁶ Nacak, 27 Kasım 1959, Sayı: 27.

ve müreffeh bir hayat meydana getireceğiz diye inandık. Daha ilk adımdan “Yunan İdaresi'nin avdetinden” dem vurmak hataların ve gafların en büyüğüdür. Başımızda bu akılda bir cumhurbaşkanı varken gözümüzü dört değil sekiz açacağız”⁴⁷ ifadeleriyle Makarios eleştirilmiştir.

Gazete, 8 Nisan 1960 tarihli yayınında “Grivas'ın Yunan Gençliğine Beyanatu, Kıbrıs Türkleri İçin Bir İkaz ve İhtardır. Kıbrıs Türk Gençliğinin Grivas'a Cevabı : “Kıbrıs İçin Öleceğiz ve Yaşayacağız” manşet haberiyle çıkmış ve ayrıntıları da şöyle vermiştir: “Yunanistan'da EOKA gününü kutlamak için toplanan bin Yunanlı gencine hitap eden Grivas, gençlere: “Cumhuriyetin tam İstiklâl bir basamak teşkil ettiğini” söylemiş ve Yunan gençliğini icap ettiği takdirde tekrar mücadeleye atılmak üzere hazır olmaya davet etmiştir. Grivas, Megalo İdea (Büyük Yunanistan) tezinden vazgeçmemelerini de ayrıca gençlere ihtar etmiştir. Bu toplantıda Makarios'un Yunanistan'da ki mümessili Kranityodis de hazır bulunuyordu. Grivas'ın bu beyanatu Kıbrıs Türkleri için en bariz bir ikaz ve zamanında yapılmış bir ihtardır. Zürih antlaşmasının Londra'da imzalandığı günden başlayan bu oyunlar günbegün ayan beyan karşımızda bir kitap gibi açılmaktadır. Makarios-Grivas komplosu var mı? Diye düşünmeye değmez. Bu komplonun mevcudiyeti bütün çıplaklığı ile meydandadır. Bu çılgın macera kuvveden fiile konacaktır. Bu gidişle gün gele Kıbrıs'ı kan kaplayacaktır. Netice ne olacaktır diye düşünmeye tenezzül bile etmiyoruz. 120 bin Türk bu maceranın kurbanı olsa bile Türk gençliğinin bizi yardımsız ve himayesiz bırakmayacağına kat'i inancımız vardır. Haklı bir dava uğrunda ölmeye alışmış bir milletin evlatları olarak haykırıyoruz: “Kıbrıs için öleceğiz ve yaşayacağız”⁴⁸ yazmaktaydı. Nacak gazetesinin son yayını 22 Aralık 1963 tarihini taşımaktadır. Gazete, 29 Aralık 1963'de de basılmış fakat dağıtılmamıştır. Nacak bu tarihten sonra yayın hayatından çekilmiştir⁴⁹.

Sendikal

Çağrı

1956'dan itibaren yayımlanmaya başlandı. “Kıbrıs Türk Memurin Cemiyeti”nin yayın organıdır. Cemiyetin adı 1964 yılında “Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası” olarak değiştirilmiştir. 4 sayfa ve orta boy büyüklükte olan Çağrı, Lefkoşa'da neşredilmiştir⁵⁰. Çağrı'nın yayın hayatı halen devam etmektedir.

⁴⁷ Nacak, 18 Aralık 1959, Sayı: 30.

⁴⁸ Nacak, 8 Nisan 1960, Sayı: 46.

⁴⁹ Nacak, 29 Mayıs 1959, Sayı: 1.

⁵⁰ Dedeçay, **Kıbrıs'ta Enformasyon...**, II, s. 70.

Fikir-Edebiyat-Sanat

Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle

İlk sayısı saptanamayan Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle'nin ikinci sayısının yayın tarihi 19 Temmuz Perşembe 1956 kayıtlı idi⁵¹. Tam adı “*Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, Aylık Edebiyat ve Sanat Yaprağı*” idi. Başlık adı büyük harflerle yazılmış ve özellikle Hamle adı koyu büyük puntolu bir şekilde yazılarak vurgu yapıldı. Başlık adının sağ tarafında yayının takvim bilgileri ve “*Her onbeş günde bir çıkar*” ibaresiyle de periyodik bilgisi verilmiştir. Fiyatı ise 15 mildir. Başlığın solunda ise, Yazı İşleri'ni idare eden Güven Türker, Sahip ve İdarecileri: Güven Türker, Doğan Hakkı, Mehmet Yorgozoğlu, Ahmet İriz ve Münir Merter ve “*Resimleri Çizen*” de Aral Buka'dır⁵².

Hamle, ikinci sayısında “*Bütün Okuyucularımızın Kurban Bayramını Kutlarız*” iletişisiyle okurlarının karşısına çıkmıştır. Güven Türker imzasıyla yayınlanan “*Okuyucularla Baş Başa*” adlı yazıda “Hamle”nin takip edeceği yayın çizgisi ve yayın süreci hakkında uzun bir giriş yazısı yayınlanmıştır. Bu yazı şöyledir:

“Edebiyatı cemaate sevdirmek ve mal edebilmek için “Hamle” dergisini neşretmeye karar vermiştik. Böyle bir ihtiyaç hissediliyordu. Fakat yazı darlığı ve okulların kapanmış bulunmasından doğan tiraj düşüklüğü yüzünden dergi yerine bu yaprağı neşretmeye karar verdik. Bu yüzden sayın okurlarımızdan özür dileriz. Bundan böyle her 15 günde bir sizlere bu yaprağı sunmaya gayret edeceğiz. İnşallah bu emelimizde muvaffak oluruz. Bu emelimizin tahakkuk etmesi de ancak siz okurlarımızın ve sanatçı kardeşlerimizin desteği ile mümkün olabilir. Büyük atalarımızın en büyük emellerinden biri de edebiyatı Türk milletine sevdirmektir. Eğer Atalarımızın bu yoldaki adımlarına biraz olsun yardım ediyorsak kendimizi bahtiyar addediyoruz. Tekrar ediyoruz eğer bu yaprağın da diğer dergi ve yapraklar gibi tarihe karışmasını istemiyorsanız bizi desteklemelisiniz. Bize bu yolda destek olan ve olacaklara teşekkürü bir borç biliriz. Bizden gayret sizden teşvik”⁵³.

Bener Hakkı Hakeri, Fikret A. Demirağ, Alkan Alsancak, Hizber M. Hikmet, Özer Yusuf Kahvecioğlu, Fahir Tağluk, Ata Köseoğlu, Şinasi Başaran, Güven Türker, A. Esad, Haşmet Gürlen, Erten Sancak, Nurullah Ataç, Adnan Kanatlı, Turgut Yücel, Sabri İpçen, Gültekin Göktürk Suvarlı, Saffet Nezihi Şener, Turgut Kaya, Hikmet Afif Mapolar, Baha Galip Tunagil, Hüseyin M. Kadıoğlu, İbrahim Zeki Burdurlu, Numan

⁵¹ **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**, 19 Temmuz 1956, Sayı: 2.

⁵² **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**, 19 Temmuz 1956, Sayı: 2.

⁵³ **Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle**, 19 Temmuz 1956, Sayı: 2.

Levent, Hasan Tuhçer imzalı şiir ve öykü içerikli edebi türden birçok örnekler yer almıştır.

Dört sayfa ve orta boy büyüklükte yayınlanan Hamle, Hür Söz Basımevi'nden dizilip basılmıştır⁵⁴. Gazete, Kıbrıs ve Türkiye başlığı altında iki farklı ücret taksimi yapmıştır. Kıbrıs'ta; 6 aylığı (12 Tane) 125 mil, 1 seneliği: (24 Tane): 250 mil; Türkiye'de 6 aylık (12 Tane) 250 kuruş, 1 seneliği: (24 Tane): 500 kuruş olarak hesaplanmıştır⁵⁵.

Hamle imzalı “*Büyük Müjdemiz*” başlığı altında okuyucularına bir duyuruda bulunulmuştur: “*Muhterem Okuyucularımız, Her hususta gösterdiğiniz yakın ve samimi alakaya bütün kalbimizle teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Buna güvenerek sizlere pek yakında “Hamle Yayınları” başlığı altında şimdilik Kıbrıslı yazarların, hikâye ve romanlarını en ucuz bir fiyatla satacağımızı iftiharla müjdelerez*”⁵⁶ yazmaktaydı. Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle'nin tespit edilebilen son yayını 1 Ekim 1956 tarihli 4 numaralı sayısı olmuştur⁵⁷.

Er Meydanı

Kasım 1957'de ilk nüshası neşredilmiş olan aylık Er Meydanı gazetesinin Sahibi Hizber Hikmet'tir. Lefkoşa'da, Halkın Sesi Basımevi'nden çıkan Er Meydanı; dini ve millî konulara ağırlık veren fikir-sanat gazetesi olup yayın hayatı yaklaşık bir yıl sürmüştür⁵⁸.

Sesimiz

23 Ocak 1958'den itibaren onbeş günde bir yayınlanmaya başlayan edebiyat, sanat ve fikir gazetesi Sesimiz'in Sahipleri; Oktay Öksüzöğlü, Ali Şenol olup gazetenin yayınları 1958 yılı sonunda noktalanmıştır⁵⁹.

Yolumuz

20 Şubat 1958'den itibaren onbeş günde bir yayınlanmaya başlayan fikir, edebiyat ve sanat gazetesi Yolumuz'un İdarecileri ise Arif Niyazi Çeliker, Ahmet Tolgay Albayrak ve Yılmaz Necati'dir. Lefkoşa'da Halkın Sesi Basımevi'nden, iki ve bazen de dört sayfa olarak küçük boy halinde çıkmıştır⁶⁰. Hakkında daha fazla bilgi elde edilememiştir.

⁵⁴ Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 8 Ağustos 1956, Sayı: 3.

⁵⁵ Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 8 Ağustos 1956, Sayı: 3.

⁵⁶ Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 8 Ağustos 1956, Sayı: 3.

⁵⁷ Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle, 1 Ekim 1956, Sayı: 4.

⁵⁸ Dedeçay, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 71.

⁵⁹ Dedeçay, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 71.

⁶⁰ Dedeçay, Kıbrıs'ta Enformasyon..., II, s. 71.

Sonuç

II. Dünya Savaşı sonrasında Kıbrıslı Rumların Enosis faaliyetlerini hızlandırdı. 1950'den itibaren Türk Hükümeti adadaki Kıbrıs Türk toplumunu himayesine aldı ve sahiplenmeye başladı. Kıbrıs davası “*milli mesele*” olmaya başladı. Bu durum Kıbrıs Türk Basını'nda artık daha farklı değerlendirilmeye başlandı. Enosis'in engellenmesine yönelik yayınlar ve ada Türklerinin sorunlarına gereken çözümlerle ilgili düşünceler Kıbrıs Türk Basını'nın üzerinde daha fazla durduğu hususlar oldu.

Kıbrıs Türk Basını'nda basın yayın unsurları adanın siyaset, sağlık, eğitim alanlarında görev yapan; toplumun önde gelen şahısları tarafından çıkarıldı. Bir kısım basın yayın organları basının siyasal örgütlenmedeki rolünü dikkate alarak siyasal güçlerin teşviki ve desteği sayesinde yayınlandı.

Gazetelerin iç ve arka sayfalarında ilânlara ve reklamlara yer verilmiştir. Haberin vurgusuna göre puntolarla değişiklik yapılmıştır. İç ve dış haberlerle birlikte Rum tarafından haberlere, tüzüklere, anlaşmalara, piyasa ve borsa haberlerine, nöbetçi eczanelere, hava durumu ile ilgili bilgiler yer almaktaydı. Ayrıca ekonomi, haberleşme, ulaşım ve fiyat listeleri de bulunmaktaydı.

Gazetelerin en fazla sıkıntı yaşadıkları alanlardan birisi abone konusu olmuştur. Abone yapmak zamanında abone ücretini tahsil etmek hiç kolay olmamıştır. Kıbrıs Türk Basını'nda uzun zaman ekonomik nedenler ve okur sayısının az olması nedeniyle gazete ve dergilerin ömürleri uzun süreli olmamıştır.

Kısıtlı imkânlar içerisinde yayın hayatına başlayan ve bu sınırlı olanaklar sonucu görevlerini yerine getirmenin bilinci içerisinde sessizce yayın yaşamından ayrılan ve yerlerini tıpkı bir bayrak yarışındaki gibi başka basın yayın elemanlarına bırakan gazeteler Kıbrıs Türkü'nün azimli ve onurlu direnişini sayfalarına yansıttı.

Kaynakça

Gazeteler

Bozkurt

Çağrı

Er Meydanı

Kıbrıs Türk Edebiyatına Bir Hamle

Köylü

Memleket

Milliyet

Nacak

Sesimiz

Vatan

Yolumuz

Kitaplar

DEDEÇAY, Servet Sami, Kıbrıs'ta Enformasyon veya Sözlü Basın, Gelişim Ofset, Lefkoşa, 1988.

FEDAİ, Harid, “50'lerden Bir Gazete: Siyasi Müstakil Gazete- Memleket ”, Kıbrıs Türk Kültürü Makaleler-1, Samtay Vakfı Yayınları, Lefkoşa, 2005.

Guide To The Cyprus Press

İSMAİL, Sabahattin, “Kıbrıs Türk Basınında İz Bırakanlar: Milliyet Gazetesi”, Yeni Kıbrıs Dergisi, IV\10, Temmuz 1987.

MAPOLAR, Hikmet Afif, Kıbrıs Güncesi, I, Galeri Kültür Yayınevi, Lefkoşa, 2002.